

Свејлана С. Мијовић, студент докторских студија
Универзитет у Београду
Правни факултет у Београду
svetlanamijovic1987@gmail.com

КРИВИЧНО ДЕЛО УГРОЖАВАЊА СИГУРНОСТИ И ЊЕГОВА ОБЕЛЕЖЈА (члан 138. Кривичног законика)

Сажетак: У раду се размајрају бијна обележја кривичног дела угрожавања сигурности из чл. 138. Кривичног законика. Иако ово кривично дело годинама уназад постоји у нашем кривичном законодавству, у погледу његових обележја извесне дилеме су и данас актуелне, како у теорији, тако и у судској пракси. Стога је у раду посебна пажња посвећена ишћању радње извршења и последици овог кривичног дела, као и његовом субјективном обележју. Ставови аутора о бијним обележјима бића кривичног дела угрожавања сигурности изнећи су уз предочавање актуелних дилема које су се појавиле у његовој примени, па је тако одабрано и анализирано неколико карактеристичних судских одлука (односно правних схваћања судова), и попрејено оних која одстојају од до сада прихваћене судске праксе, након чега су даћи одговарајући закључци и предлози *de lege ferenda*. Аутор у раду заузима став и у погледу квалификованих облика (тежег и најтежег облика) овог кривичног дела, при чему акценат ставља на критеријуме за разграничење законских квалификационих околности и на ишћање оправданости ипужања појачане кривичноправне заштитне лицима која обављају политичке и правосудне функције, односно полове у области јавног информисања. Најослејку, када је реч о односу кривичног дела угрожавања сигурности са њему сродним кривичним делима, у фокусу интересовања аутора су сложене ишћања разграничења идеалног од реалног стицаја, као и шире ишћање криминално-политичке оправданости заснивања одговорности учиниоца за већи број кривичних дела уколико она проистичу из истог животног догађаја.

Кључне речи: угрожавање сигурности, ирејња, осећај личне несигурности, судска пракса, законодавна реформа.

1. УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Кривично дело угрожавања сигурности из чл. 138. Кривичног законика¹ спада у групу кривичних дела против слобода и права човека и грађанина, која група је чини се најхетерогенија група кривичних дела у Кривичном законнику, с обзиром да кривична дела која обухвата немају јединствени заштитни објект, нити представљају заокружену нормативну целину. То је због тога што је круг кривичних дела којима се штите слободе и права човека и грађанина далеко шири од групе кривичних дела са тим називом у Кривичном законнику,² будући да су многа кривична дела која имају двоструки заштитни објект, односно код којих заштита ових вредности није примарна, сврстана у нека друга поглавља Законика.

Осећај личне сигурности већина аутора посматра као компоненту слободе личности („слобода од страха за живот или тело“), међутим, како ни уставотворац ни законодавац не праве јасну дистинкцију између права и слобода, нити је пак онтолошки могуће такво доследно разликовање, с обзиром да је и сама слобода у бити једно право, то се може рећи да се овом инкриминацијом уједно штите и слободе и права, односно да је заправо реч о двема странама једне исте медаље. Најкарактеристичније обележје кривичног дела угрожавања сигурности огледа се у томе што је, за разлику од великог броја других кривичних дела код којих је претња (као радња извршења или део радње извршења, код двоактних кривичних дела) средство за постизање неког другог циља, код овог кривичног дела квалификована претња сама себи циљ.³ Управо то кључно обележје кривичног дела угрожавања сигурности „продукт“ је чињенице да је код овог кривичног дела инкриминисан осећај личне несигурности, односно да је објект заштите сигурност људи по-

¹ Кривични законик, *Службени гласник РС* бр. 85/05, 88/05 – испр., 107/05 – испр., 72/09, 111/09, 121/12, 104/13 и 108/14.

² Вид. Зоран Стојановић, Наташа Делић, *Кривично право – посебни део*, Београд 2014, 41 и Станко Пихлер, „Кривичноправна заштита слобода и права човека и грађанина и њено значење за изградњу правне државе“, *Recueil des travaux* 1-3/2002, 25-41. Ово стога што се кривичноправна заштита слобода и права човека и грађанина може пружити и посредно, тј. преко непосредне заштите општих добара, односно одређених друштвених подсистема који служе остваривању ових апстрактних вредности. Због тога је и сама кривичноправна репресија легитимна само ако служи заштити основних права и слобода.

³ Ипак, исправно се у литератури истиче да није сасвим прихватљиво рећи да је претња код кривичног дела угрожавања сигурности сама себи циљ, ако се има у виду да је ово кривично дело у нашем Кривичном законнику формулисано као последично кривично дело. Дакле, квалификована претња мора бити управљена на угрожавање сигурности лица коме се прети, али тако да се тиме не утиче на понашање тог лица, јер би се у супротном радило о кривичном делу принуде. Више о томе, вид. Зоран Стојановић, „Прописивање и примена кривичног дела угрожавања сигурности у кривичном праву Србије“, *Казнена реакција у Србији, Део 3* (ур. Ђорђе Игњатовић), Београд 2013, 3.

сматрана као уставноправно начело, а не људски интегритет у ужем смислу. Заправо, кривичним делом угрожавања сигурности штити се „право човека да живи у миру и спокојству и да га други у том погледу не угрожавају.“⁴

Полазећи од наведеног, посебно је значајано питање односа кривичног дела угрожавања сигурности са неким од кривичних дела којима се претња остварује конкретним нападом на живот или тело, а са којим питањем је у тесној вези и питање значаја ове инкриминације. Тако, криминолошким речником речено, угрожавање сигурности је често први стадијум у социологији једног убиства или неког другог сличног злочина,⁵ док кривичноправно посматрано, померање доњег прага кажњивости у један ранији стадијум, дакле, пре него што је претња реализована, односно пре него што је дошло до угрожавања или повреде живота или телесног интегритета пасивног субјекта, има значајно превентивно дејство. Стога се ова инкриминација може посматрати и у контексту спречавања тежих кривичних дела, будући да се већ самим инкриминисањем квалификоване претње као друштвено непожељног понашања остварују ефекти на плану позитивне генералне превенције, а да се тиме, према нашем мишљењу, начелно не нарушава принцип кривичноправног реаговања као последњег средства заштите (*ultima ratio*).⁶

Иако годинама уназад постоји у нашем законодавству, кривично дело угрожавања сигурности и данас изазива подједнаку (ако не и појачану) пажњу научне и стручне јавности. Разлог томе је најпре увођење најтежег облика овог кривичног дела, будући да је и даље остало спорно да ли је у питању само (негативан) тренд тзв. „кривичноправног експанзионизма“ или за његово прописивање постоји криминално-политичко оправдање, а затим и неке новије тенденције у европским кривичним законодавствима које би евентуално могле бити од утицаја на другачије прописивање овог кривичног дела приликом неке будуће законодавне реформе у Републици Србији. Међутим, много пре свега тога, у овом тренутку јавља се потреба да се сагледају „лутања“ наше судске праксе у погледу примене кривичног дела угрожавања сигурности, односно да се дају (правно-догматски) исправна решења многих спорних питања која су се у пракси појавила. Зато су у овом раду, између осталог, анализирани и неке карактеристичне одлуке (и правна схватања) судова и дати одговарајући предлози за успешнију примену саме инкриминације, онако како је она већ нормирана у легислативном смислу.

⁴ Љубиша Лазаревић, *Коментар Кривичног законика*, Београд 2011, 530.

⁵ Вид. Јован Ђирић, „Угрожавање сигурности“, *Правни животи* 9/2011, 206.

⁶ Има и аутора који су супротног становишта, али је ипак више оних који ширу кривичноправну заштиту слобода и права човека и грађанина, па и на овај начин односно прописивањем озбиљне квалификоване претње као самосталног кривичног дела, повезују са идеологијом либералног капитализма и остваривањем темељних принципа правне државе.

2. КРАТАК УПОРЕДНОПРАВНИ ПРЕГЛЕД

Још од средине прошлог века у кривичним законодавствима већине европских држава општеприхваћено је становиште да и сама претња (под условом да има одређена обележја) захтева друштвену реакцију и инкриминисање.⁷ У континенталном праву ово кривично дело најчешће се среће под називом „претња“. Већ из самог назива дела у већини европских кривичних законодавстава могло би се закључити да се већи акценат у нормативном смислу ставља на радњу извршења дела, док последице дела или уопште нема (делатносно кривично дело) или је „у другом плану“ (последница у виду апстрактне опасности). Међутим, то не значи да су сва законодавна решења униформна, односно да данас не постоје законодавства у којима је ово кривично дело прописано као последично дело. Напротив, кривично дело угрожавања сигурности је такво кривично дело које у свом обликовању допушта законодавцу већу „слободу“, па се стога и у погледу радње извршења и у погледу последице кривичног дела могу уочити сијасет посве различитих законских решења.

Тако је у француском Кривичном закону⁸ у чл. 222.-17. инкриминисана претња да ће се учинити кривично дело чији је покушај кажњив (дело је у потпуности и формулисано као делатносно кривично дело⁹), а као квалификовани облик кривичног дела прописана претња смрћу, док је у италијанском Кривичном закону¹⁰ у чл. 612. такође под истим називом („претња“) најпре инкриминисана претња „неоправданом повредом“, а потом, као тежи облик дела, предвиђена и „озбиљна“ претња (а што у смислу нашег права треба схватити као квалификована претња). Када је реч о немачком праву, законодавац у чл. 241. Кривичног законика¹¹, као основни облик кривичног дела, прописује претњу да ће се извршити кривично дело, док из логичког тумачења законског текста произлази да је последица овог кривичног дела изражена у виду апстрактне опасности, односно да се угрожена сигурност пасивног субјекта не мора утврђивати у сваком конкретном случају, већ је то (необорива) законска претпоставка.¹² Међутим, насупрот таквом једном законском решењу, у швајцарском Кривичном закону¹³ је у чл. 180. као радња извршења кривичног дела прописана „озбиљна“ претња, а као последица кривичног

⁷ Више о упоредноправним решењима, вид. Никола Срзенић, Александар Стајић, Љубиша Лазаревић, *Коментар Кривичног закона Републике Србије*, Београд 1995, 231 и 3. Стојановић (2013а), 1-16.

⁸ Code pénal, <http://www.legifrance.gouv.fr>, 8. април 2017.

⁹ Вид. Loïc Cadiou (Кадју), *Guide d'intervention du sauveteur – victimes, violences et secours*, Paris (Issy-les-Moulineaux) 2005, 147.

¹⁰ Codice penale, <http://www.altalex.com>, 8. април 2017.

¹¹ German Criminal Code (English version), <http://www.legislationline.org>, 8. април 2017.

¹² Тако, З. Стојановић (2013а), 14 и аутори који се ту наводе.

¹³ Swiss Criminal Code (English version), <http://www.legislationline.org>, 8. април 2017.

дела (конкретно изражена) да је претња проузроковала узбуђеност или осећање страха код пасивног субјекта. Занимљиво је и то да је у ст. 2. наведеног чл. 180. швајцарског Кривичног законика прописано да ће се кривично дело гонити по службеној дужности (а иначе се гоњење предузима по приватној тужби) ако је учинилац брачни друг жртве, а претња је учињена у браку или у року од једне године од развода брака (односно ако је учинилац хетеросексуални или хомосексуални партнер жртве, а претња је учињена у време трајања регистрованог партнерства или у року од једне године од разилажења).¹⁴ Притом, треба истаћи и да је у француском и италијанском кривичном законодавству кривично дело „претње“ сврстано у групу кривичних дела уперених против личности, док немачки и швајцарски кривични законици (као уосталом и наш Законик) познају посебну групу кривичних дела против личних слобода и права, у коју групу је према претежном заштитном објекту сврстана предметна инкриминација.

И у англосаксонском праву такође је инкриминисана претња, и то претња таквим злом које нужно доводи до страха, због чега већина британских аутора код овог кривичног дела стварање осећаја страха наводи као примарну (*per se*) карактеристику радње кривичног дела „претње“¹⁵ (док би у нашем праву, то била последица кривичног дела). Томе треба додати и да су у овом правном систему инкриминисане претње и знатно мањим злом него што је то случај код нас (напад на живот или тело пасивног субјекта), па се стога неки аутори залажу за декриминализацију тако прешироко постављених облика претњи. И у праву појединих држава у саставу Сједињених америчких држава, претња (тзв. „психички напад“¹⁶) је прописана као самостално кривично дело. Има аутора који прењу нападом на живот или тело изједначавају са покушајем наносења телесних повреда,¹⁶ што је за континентално право, наравно, потпуно неприхватљиво.

3. ИСТОРИЈСКА ГЕНЕЗА ИНКРИМИНАЦИЈЕ У НАШЕМ ПРАВУ

Кривично дело угрожавања сигурности у наше кривично законодавство уведено је још Кривичним закоником Југославије¹⁷ из 1929. године, који је

¹⁴ О посебним обележјима претње (у француском праву) када је упућена (садашњем или бившем) партнеру, као и о аргументима у прилог ставу да се у таквим случајевима (по правилу) ради о тежем угрожавању сигурности жртве, вид. Roland Coutanceau (Кутонсу), *Amour et violence – le défi de l'intimité*, Paris 2006, 242.

¹⁵ Више о томе, вид. Andrew Ashworth (Ашворт), Jeremy Horder (Хордп), *Principles of Criminal law*, Oxford 2013, 486-487 и Thomas Gardner (Гарднер), Terry Anderson (Андерсон), *Criminal law*, Oxford 2014, 240.

¹⁶ Тако, вид. Wayne Lafave (Лфев), *Criminal Law*, Saint Paul 2000, 744.

¹⁷ Вид. Кривични законик (Београд Геца Кон, 1939). Додуше, не под тим називом, јер законски текст формално није садржао називе за појединачна кривична дела. Међутим, у

ступио на снагу 1. јануара 1930. године. Тако је у оквиру кривичних дела против личне слободе и сигурности у чл. 247. овог Законика било прописано да ће се казнити онај ко угрози сигурност каквог лица озбиљном претњом „злочинством“. Ако се има у виду да су се, према чл. 15. ст. 2. истог Законика, под „злочинством“ подразумевала она кривична дела за која закон прописује строги затвор, затвор или точење, то се може рећи да је у нашем праву заправо кривичноправно била релевантна само претња извршењем тежег кривичног дела. Без обзира на чињеницу да је оваква подела кривичних дела (према њиховој тежини) одавно потпуно напуштена, треба нагласити да је и данас често решење у упоредном праву да је претња инкриминисана уколико је усмерена на извршење неког тежег кривичног дела, с тим што се тежина кривичног дела (по правилу) везује за висину прописане казне затвора.

Када је реч о Кривичном законнику ФНРЈ¹⁸ из 1951. године ово кривично дело је, и то по први пут под називом „угрожавање сигурности“, било предвиђено у чл. 153., а састојало се у угрожавању сигурности неког лица озбиљном претњом да ће се напасти на живот или тело тог лица. Тиме је законодавац разрешио спорења у теорији да ли се под претњом у смислу овог кривичног дела подразумева само претња нападом на живот или тело, или је пак могуће претити и неким другим „озбиљнијим злом“.¹⁹

У Кривичном закону Републике Србије²⁰ из 1977. године, који је више пута новелиран и дуги низ година у нашој земљи примењиван као републички пропис, ово кривично дело било је предвиђено у чл. 67. Том законском одредбом, такође је била инкриминисана озбиљна претња да ће се напасти на живот или тело пасивног субјекта, али је додато и њему блиског лица, а у законски текст су унети и квалификовани облици дела – ако је дело учињено према више лица, ако је дело изазвало узнемиреност грађана или ако је дело изазвало тешке последице.²¹

појмовном регистру једног од штампаних издања овог Законика одредница за чл. 247. била је управо „угрожавање сигурности“.

¹⁸ Кривични законик ФНРЈ, *Службени листи ФНРЈ* бр. 13/51.

¹⁹ Више о томе, вид. Душан Јаковљевић, *Кривична дела против слобода и права грађана у југословенском кривичном праву*, докторска дисертација одбрањена на Правном факултету у Београду 1965, 195-196 и ауторе који се ту наводе. Наиме, овај аутор истиче да је у нашој теорији (док у закону још увек није било изричито прописано да претња мора бити квалификована) већина правних писаца под претњом у смислу овог кривичног дела подразумевала наговештавање или стављање у изглед садашњег или будућег зла у односу на живот или тело, док је знатно мањи број аутора заступао супротно становиште.

²⁰ Кривични закон Републике Србије, *Службени гласник СРС* бр. 26/77, 28/77, 43/77, 20/79, 24/84, 39/86, 51/87, 6/89, 42/89 и 21/90, *Службени гласник РС* бр. 16/90, 49/92, 23/93, 67/93, 47/94, 17/95, 44/98 и 10/02.

²¹ Пре усвајања закона, а с обзиром на различита предложена решења у нацртима републичких и покрајинских кривичних закона, у нашој литератури расправљало се и о томе

Доношењем Кривичног законика из 2006. године концепцијски није промењена садржина инкриминације, с тим што је из описа радње извршења кривичног дела изостављено да претња мора бити „озбиљна“. Наиме, тај квалификатив претње више није елемент законског описа бића кривичног дела из чл. 138., будући да се он подразумева, јер је данас потпуно неспорно и општеприхваћено да из самог појма претње произлази да је кривичноправно релевантна само она претња која је озбиљна. Напослетку, кривично дело угрожавања сигурности спада у једно од кривичних дела где се манифестовала репресивност законодавца која је обележила законодавну реформу из 2009. године,²² те је тако када је реч о овом кривичном делу значајно пооштрена казнена политика законодавца, а последично и казнена политика судова. Наиме, треба рећи да се за основни облик кривичног дела угрожавања сигурности најпре годинама у нашем кривичном праву гоњење предузимало по приватној тужби, да би након измена и допуна Кривичног законика из 2009. године примарно овлашћени тужилац постао јавни тужилац. Затим се ишло у правцу увођења новог, најтежег облика овог кривичног дела, као и у правцу подизања нивоа репресивности на законодавном плану прописивањем знатно виших посебних максимума за све облике кривичног дела. Тек су реформом кривичног законодавства из 2012. године отклоњене недоследности законодавца у погледу непримерено строгих законских казни за ово кривично дело, које су биле у потпуном нескладу са другим запрећеним казнама.²³

Имајући у виду овакву генезу (али и постојаност) инкриминације угрожавања сигурности, не чуди што је ово кривично дело данас најзаступљеније у групи кривичних дела против слобода и права човека и грађанина, а такође и дело са највећим процентом изречене затворске казне у овој групи.

које то квалификаторне околности утичу на „повећање специфичне тежине“ овог кривичног дела. Више о томе, вид. Драгољуб Атанацковић, *Кривична дела њојив слободе и њрава ѓрађана*, Пожаревац 1976, 14-16.

²² Тако се оштријом казном политиком хтело „стати на пут“ пре свега кривичним делима са елементима насиља, па и пооштравањем законских максимума код свих облика кривичног дела угрожавања сигурности, које је „прва степенница“ ка насилничком криминалитету, а да у друштву и држави нису створени услови који би најпре превентивно деловали на ову појаву. Мишљења смо да се код нас одувек већа пажња придавала кривичноправним (репресивним) средствима борбе против криминалитета, а без озбиљнијег развијања концепта друштвене превенције. О односу између ова два основна аспекта криминалне политике, вид. Љиљана Радуловић, *Криминална њолићика – њолићика сузбијања криминалићеића*, Београд 1999, 85.

²³ Тако је за претњу била прописана строжа казна, него за извршење онога чиме се прети.

4. РАДЊА ИЗВРШЕЊА КРИВИЧНОГ ДЕЛА

Кривично дело угрожавања сигурности (чл. 138. Кривичног законика) има три облика: основни, тежи и најтежи облик.

Радња извршења основног облика кривичног дела (ст. 1.) јесте употреба претње да ће се напасти на живот или тело неког лица или њему блиског лица. Дакле, у питању није обична, већ тзв. квалификована претња, с обзиром да је потребно да се прети тачно одређеним злом – нападом на живот или тело пасивног субјекта или њему блиског лица. Може се претити или само нападом на живот, или само нападом на телесни интегритет (довољна је, дакле, и претња доношењем лаких телесних повреда),²⁴ или кумулативно и нападом на живот и нападом на тело. Појам блиског лица у смислу ове инкриминације треба тумачити као и код других кривичних дела која садрже то обележје, па би се тако блиским лицима сматрали сродници по крви у правој линији, брат и сестра, брачни друг и лице са којим се живи у трајној ванбрачној заједници, усвојилац и усвојеник, старалац и лице под старатељством.

Према становишту наше теорије и судске праксе, претња се дефинише као стављање у изглед, односно најава другом лицу да ће према њему или њему блиском лицу бити предузета делатност напада на живот или телесни интегритет.²⁵ Када је реч о обележјима претње неподељено је мишљење да претња мора бити озбиљна. Стога се као кључно намеће питање да ли озбиљност претње треба процењивати објективно или искључиво са аспекта лица коме је претња упућена. Чини се да природи ове инкриминације одговара схватање према којем се озбиљност претње мора процењивати субјективно, тако да је једино меродавно то како је претњу схватило лице коме је она упућена,²⁶ а које становиште заступа и већина наших аутора.

²⁴ Има и аутора који указују да сам појам претње нападом на живот или тело није довољно прецизан, с обзиром да је спорно да ли се под њим може подразумевати и претња доношењем лаких телесних повреда. Вид. Ђорђе Ђорђевић, „Угрожавања сигурности полицијских службеника“, *Положај и улога полиције у демократској држави* (ур. Ђорђе Ђорђевић), Београд 2013, 81. Нама се чини да у складу са општим појмом квалификоване претње треба узети да су и у том случају остварена битна обележја овог кривичног дела. У прилог супротном ставу може се изнети једино то да се гоњење код кривичног дела лака телесна повреда из чл. 122. ст. 1. Кривичног законика предузима по приватној тужби, док би код претње да ће се нанети лака телесна повреда, кривични прогон учиниоца био у надлежности јавног тужиоца, али се то ипак мора посматрати и прихватити као нужна недооследност законодавца.

²⁵ Између осталог, вид. Зоран Стојановић, О појму претње у кривичном праву, *НБП (наука, безбедност, полиција) – Журнал за криминалистичку и право* 2/2013, 1-16 и Војислав Ђурђић, Драган Јовашевић, *Кривично право – посебни део*, Ниш 2013, 50-52.

²⁶ „Ипак, констатацији да се озбиљност претње увек оцењује са аспекта пасивног субјекта, треба додати да она и објективно мора изгледати тако да се може схватити озбиљно,

Поједини аутори истичу и друга обележја претње, па се тако могу наћи становишта да претња мора да буде стварна, могућа, неотклоњива,²⁷ те остварљива са аспекта лица коме се прети.²⁸ Мишљења смо да су сва ова (додатна) обележја претње конзумирана тиме да је у питању озбиљна квалификована претња, односно јасно и недвосмислено упућена претња по живот или тело пасивног субјекта. Ово стога што је претња нападом на живот или тело (под условом да је озбиљна) увек подобна да угрози сигурност неког лица.²⁹ При том, заблуда пасивног субјекта у погледу озбиљности претње није релевантна (нпр. претња празним вагреним оружјем или чак претња пластичним пиштољем),³⁰ тако да ће се у таквим ситуацијама из околности конкретног случаја процењивати да ли је претња од стране пасивног субјекта заиста озбиљно схваћена и ако јесте кривично дело ће постојати, без обзира што не постоји „реални супстрат“ да би се неко осећао угроженим.

На први поглед, слично је и са тзв. „путативном претњом“, односно ситуацијом када је оштећени „претњу“ схватио озбиљно, а учинилац је речи које су протумачене као претња заправо упутио у шали, из обести и слично, при чему не само да није имао намеру да претњу реализује, већ његов умишљај уопште није обухватао свест да изговореним речима угрожава сигурност другог лица. Међутим, у том случају кривично дело ипак неће постојати и то због непостојања субјективног обележја бића кривичног дела, с обзиром да умишљај учиниоца код овог кривичног дела мора обухватити и наступање последице. Супротно, уколико пасивни субјект претњу није схватио озбиљно (чак и ако је та претња са објективног становишта узев била озбиљна), или пак уколико је лице коме се прети свесно неподобности средства којим

макар и само од стране одређеног мањег броја лица, као у наведеном случају“. Пример који се у раду цитираног аутора наводи односи се на питање да ли постоји претња ако се прети угрожавањем или повредом живота или тела помоћу црне магије, врачањем и слично, а став аутора је да би, ако је пасивни субјект изразито сујеверна особа која верује да се претња може остварити на тај начин, а учинилац је свестан тога, требало узети да је и таква претња озбиљна, те да се и у таквом случају може извршити кривично дело. Вид. З. Стојановић (2013b), 12. За аргументе у прилог „усамљеном“ становишту у нашој литератури да озбиљност претње треба процењивати објективно, вид. Н. Срзенић, А. Стајић, Љ. Лазаревић, 231.

²⁷ Више о томе, вид. В. Ђурђић и Д. Јовашевић, 50. О обележјима општег појма претње у англосаксонском праву, вид. Michael Allen (Ален), *Textbook on Criminal law*, Oxford 2014, 183-184.

²⁸ Вид. Наташа Делић, *Нова решења у јосебном делу Кривичног законика Србије*, Београд 2014, 24 и судску одлуку која се ту наводи, а у којој се озбиљност упућене претње од стране суда процењује са аспекта њене остварљивости у конкретном случају.

²⁹ То је зато што сваки напад на живот или тело (осим ако не постоји неки основ искључења противправности) представља кривично дело. Више о томе, вид. З. Стојановић (2013b), 8.

³⁰ Вид. Љиљана Радуловић, „Сила и претња у Кривичном законнику Републике Србије“, *Развој правног система Србије и хармонизација са правом ЕУ* (ур. Радмила Васић, Ивана Кретић), Београд 2015, 128 и судску одлуку која се ту наводи.

се може остварити зло обухваћено претњом (а учинилац тога није свестан, па је његов умишљај одиста усмерен на стварање осећаја несигурности код оштећеног), не може се узети да постоји кривично дело угрожавања сигурности. Међутим, ту се поставља питање да ли у том случају не постоји радња извршења кривичног дела (јер претња није озбиљна), или је пак изостала последица кривичног дела (јер није дошло до угрожавања сигурности пасивног субјекта), у којем случају би евентуално постојао (довршени) покушај кривичног дела, али ово сложено правно-догматско питање ипак није од већег практичног значаја, имајући у виду да је код овог кривичног дела покушај кажњив само за најтежи облик из ст. 3., тако да ће се за основни и тежи облик кривичног дела учинилац у сваком случају налазити изван криминалне зоне.³¹

Такође, треба истаћи и да претња не мора бити непосредна, односно може се претити и нападом на живот или тело који ће уследити у некој блиској (догледној) будућности, што у пракси најчешће и јесте случај, с обзиром да у ситуацији када учинилац истовремено прети и предузима акте напада, по правилу, неће постојати кривично дело угрожавања сигурности, будући да ће бити конзумирано неким тежим кривичним делом које подразумева последицу у смислу повреде на заштићеном добру, или макар његово конкретно угрожавање. Такође, осим временски, претња не мора бити ограничена ни просторно, а у ком смислу се изјашњавала и наша судска пракса.

За постојање кривичног дела угрожавања сигурности, међутим, није од значаја да ли је онај који прети заиста имао намеру да претњу стварно и реализује.³² Надаље, није од значаја ни из којих побуда учинилац прети и шта је циљ његове претње, али ће те околности суд ипак утврђивати у сваком конкретном случају, с обзиром да исте могу бити релевантне у погледу разграничења овог кривичног дела са неким другим инкриминацијама код којих се претња такође јавља као радња извршења. Битно је једино то да наступање тачно одређеног зла којим се прети зависи од воље лица које прети.³³

³¹ А и код покушаја кривичног дела угрожавања сигурности из чл. 138. ст. 3. Кривичног законика, није за очекивати да ће јавни тужилац *ex officio* предузети кривично гоњење, а да претходно није инициран кривичном пријавом поднетом од стране оштећеног, који се притом уопште није осетио угроженим. Тако нешто замисливо је једино када су у питању највиши државни функционери где би тужилаштво „предострожности ради“ било у обавези да проверава сваку, па и наизглед најбезазленију, претњу.

³² Како се то у литератури истиче, „намера законодавца није била да на овај начин заштити личну безбедност појединца, те стога за постојање кривичног дела није потребно да она буде и објективно угрожена.“ Вид. З. Стојановић (2013а), 1.

³³ Тако се у страном литератури прави јасна разлика између претње и тзв. „опомене“ (лице које опомиње ставља у изглед другом лицу неко зло чије остваривање не зависи од њега, већ првенствено од неког трећег лица, а често је у комбинацији и са неким условом или роком), односно између претње и тзв. „заstraшивања“ (лице које заstraшује ставља у изглед другом лицу неко зло, а да притом то зло ни имплицитно не доводи у везу са собом). Више о томе, вид. *ibid.*, 3, Ј. Радуловић (2015), 123 и ауторе који се ту наводе.

Притом је могуће и да учинилац прети да ће напад на живот или тело извршити неко друго лице, али је то друго лице увек лице које се налази у таквом односу са лицем које претњу упућује да пасивни субјект може поверовати да ће под његовим утицајем то лице сасвим извесно и остварити зло којим се прети.

С тим у вези, наша судска пракса конституисала је и појам тзв. „условне“ (или условљене) претње.³⁴ Тако је деценијама уназад у судским одлукама дефинисан став да неће постојати кривично дело угрожавања сигурности ако остваривање зла којим се прети (претежно) зависи од лица коме је претња упућена. Међутим, према становишту које је Врховни касациони суд заузео у једној релативно новијој одлуци,³⁵ ни условљена претња не мора увек искључивати постојање кривичног дела угрожавања сигурности. За овакав став у теоријском смислу залаже се и проф. Зоран Стојановић, који указује да није оправдано генерално негирати могућност постојања кривичног дела у случају условљене претње, а као „тест-критеријум“ за разграничење да ли треба узети да кривично дело постоји или не, предлаже проверу да ли је то чиме је претња условљена нешто противправно (тада угрожавање сигурности не би постојало) или не (у том случају би била остварена сва битна законска обележја овог кривичног дела).³⁶ У наведеној одлуци, Врховни касациони суд је нашао да из чињеничног описа радње окривљеног датог у оптужном акту произлазе сва битна обележја кривичног дела угрожавања сигурности из чл. 138. ст. 2. у вези са ст. 1. Кривичног законика, јер је окривљени критичном приликом, држећи руку иза леђа у пределу појаса, оштећенима упутио директну претњу „да ће им просути мозак ако откупе још један килограм кајсија, или ако нешто проговоре, или му нешто опсују“. Према становишту овог суда, када се претња да ће се напасти на живот или тело неког лица условљава непредузимањем радњи које су обележје свакодневних, редовних, животних активности (ако нешто проговоре) или егзистенцијалних активности (ако откупе још један килограм кајсија, а оштећени се баве откупом кајсија), онда се претња не може сматрати ни будућом ни условном, већ непосредном. У потпуности се слажемо са изнетим ставом суда да је овако упућена претња окривљеног, код оштећених несумњиво изазвала осећај

³⁴ Релевантне судске одлуке о томе, вид. Илија Симић и Милић Петровић, *Кривични закон Републике Србије – истрајива примена*, Београд 2004, 71-72. Овај појам среће се и у странијој литератури, упор. А. Ashworth, J. Horder, 486, па се тако могу наћи и опсежна разматрања о моралним аспектима условљених претњи, и то пре свега када је реч о кривичном делу тероризма, вид. Gerhard Øverland (Оверланд), „Conditional Threats“, *Journal of Moral Philosophy* 7/2010, 334-345.

³⁵ Пресуда Врховног касационог суда Кзз 120/12 од 30. јануара 2013, <http://www.vk.sud.rs>, 26. март 2017.

³⁶ Више о томе, вид. З. Стојановић (2013а), 5-6.

личне несигурности, а што је сасвим довољно за постојање кривичног дела угрожавања сигурности (посебно ако се има у виду и конклюдентно држање окривљеног, односно чињеницу да је држао руку иза леђа, симулирајући на тај начин да код себе има оружје). Међутим, ваља јасно нагласити да ово суштински јесте условна претња, али је суд свесно избегао употребу тог термина, како не би угрозио до тада прихваћено становиште и тиме унео правну несигурност у даљу примену овог института. Стога се у овој одлуци имплицитно (иако то суд тако не зове) може издвојити критеријум за разграничење када ће условна претња водити постојању кривичног дела угрожавања сигурности, а када овог кривичног дела неће бити, а то је критеријум да ли се напад на живот или тело неког лица условљава непредузимањем радњи које су обележје свакодневних, редовних, животних, односно егзистенцијалних активности, у ком случају ће кривично дело постојати. Овај „тест-критеријум“, према нашем мишљењу, требало би користити кумулативно са напред наведеним „тест-критеријумом“ који се тиче противправности радњи пасивног субјекта којима се условљава претња³⁷ (у конкретном примеру није спорно да те радње не би имале обележја противправности), а како би се од много условљених претњи које у смислу овог кривичног дела нису кривичноправно релевантне могао издвојити узак круг оних којима су у потпуности остварени сви елементи бића кривичног дела угрожавања сигурности, те које заслужују друштвену осуду и санкционисање учиниоца.

Претња се, по природи ствари, најчешће изражава вербално (било непосредно, било телефонским путем), међутим, могуће је замислити и претњу изражену писмено, сликом, цртежом, гестикулацијом, мимиком, конклюдентном радњом (тзв. „гестовна претња“), односно упућену преко различитих видова електронске комуникације³⁸, а у странијој литератури (претежно немачкој) није спорно да се претња може остварити и нечињењем.³⁹ И у свим тим случајевима за постојање овог кривичног дела једино је неопходно то да радњу коју предузима учинилац, адресат претње субјективно схвати као озбиљну претњу усмерену на његов (или њему блиског лица) живот или тело.

³⁷ Свакако је реч о општем појму противправности (у најширем смислу), а не искључиво о кривичноправној противправности.

³⁸ У странијој литератури се тако у претходном периоду доста расправљало о претњи (као и о другим видовима тзв. „противправног узнемиравања“) која је упућена преко *e-mail*-а, интернета, односно уопште путем електронских видова комуникације, а услед чега се јављају и нека додатна спорна питања, при чему претња свакако задржава и сва своја генузна обележја, вид. Т. Gardner, Т. Anderson, 242.

³⁹ Претња нечињењем подразумева да ће се „пропуштањем неке радње догодити неко зло лицу коме се прети. При томе, није нужно да лице које прети пропуштањем неке радње има положај гаранта, односно ту се не примењују правила која се односе на догматику кривичних дела пропуштања, већ је пресудно деловање претње на пасивног субјекта.“ З. Стојановић (2013а), 3.

Како је кривично дело угрожавања сигурности у нашем праву постављено као последично кривично дело, подразумева се да пасивни субјект за претњу зна, с тим што за постојање кривичног дела није од утицаја да ли је за претњу сазнао непосредно од учиниоца или од неког другог лица (тзв. „посредна претња“). Ту се као спорно поставља питање да ли ће се лице које је претњу пренело сматрати саизвршиоцем, помагачем или то лице уопште неће бити учинилац кривичног дела угрожавања сигурности, а што је једно сложено питање на које се без конкретног чињеничног супстрата не може унапред дати прецизан одговор. Наиме, све зависи од околности случаја, а пре свега од психичког односа тога лица према претњи коју преноси, па би се у екстремним случајевима, ако и то лице хоће наступање последице у виду угрожавања сигурности лица коме је претња упућена, према нашем мишљењу, могло радити чак и о саизвршилаштву (као најинтензивнијем облику партиципирања у заједничком извршењу кривичног дела), мада су такве ситуације у пракси тешко замисливе.

Према неподељеном мишљењу у нашој теорији, претња мора бити упућена одређеном лицу или тачно одређеном кругу лица, која морају бити индивидуално одређена. Уколико се претња односи на неодређени број лица, неће постојати ово кривично дело.⁴⁰ Међутим, према правном схватању⁴¹

⁴⁰ Вид. Зоран Стојановић, *Коментар Кривичног законика*, Београд 2012, 461 и решење Апелационог суда у Београду Кж2По3 45/11 од 05. јануара 2012, <http://www.bg.ap.sud.rs>, 26. март 2017, у којем је истакнуто да претња није усмерена на одређено лице у случају када је окривљени преко свог профила на „Facebook-у“ претио свим евентуалним учесницима „геј параде“, с обзиром да у том случају нису остварени битни елементи овог кривичног дела, јер таква претња није индивидуализована. Наиме, овај суд је нашао да пасивни субјект није у довољној мери индивидуализован навођењем да је описана претња упућена свим особама које намеравају да учествују на наведеном јавном скупу, нити се може претпоставити да ће се свако од евентуалних учесника јавног скупа осећати несигурно услед упућене претње. Лице које је део групе којој је упућена претња мора бити индивидуализовано како би суд испитивањем тог лица могао да утврди да ли се исто у конкретној ситуацији осећало несигурним, с обзиром да угрожена сигурност пасивног субјекта представља последицу кривичног дела која се одређује субјективно, дакле у зависности од личног осећаја пасивног субјекта. При томе, требало би имати у виду да осећај несигурности одређеног лица код овог кривичног дела мора заиста и наступити услед упућене претње, а не сме бити будућа неизвесна околност условљена учешћем лица на јавном скупу, односно самим одржавањем манифестације. Мишљења смо да је чисто правно-догматски овакав цитирани став суда потпуно исправан, али истичемо да он данас није преовлађујући у пракси, будући да су одређени (оправдани) криминално-политички разлози довели до „заокрета“ у судској пракси.

⁴¹ Правно схватање усвојено на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда од 28. новембра 2011, *Билтен Врховног касационог суда* 1/2012. За супротну аргументацију, у истом извору вид. одвојено мишљење судије Врховног касационог суда Анђелке Станковић, у ком се, између осталог, наводи да није исправан став да код кривичног дела угрожавања сигурности није потребно да оштећени буду конкретно означени, већ да се то може утврдити током поступка према некој околности случаја, односно да је у конкретном случају то сваки појединац који је намеравао да буде учесник „геј параде“. Ово стога што је

усвојеном на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда дана 28. новембра 2011. године за постојање кривичног дела из чл. 138. ст. 2. Кривичног законика, потребно је да се зна на која лица се односи претња и чија је лична сигурност угрожена, али то не значи да идентитет тих лица мора бити тачно одређен у оптужном акту, већ је довољно да је та лица могуће одредити – идентификовати према некој околности која стоји у вези са упућеном претњом. Наиме, према схватању највише судске инстанце у нашој земљи када је претња упућена већем броју неидентификованих лица, преко друштвене мреже „Facebook“ или каквог другог средства електронске комуникације које је доступно свима, јер је приступ мрежи неограничен, онда је за оптужни акт довољно да су пасивни субјекти одредиви, а која су њихова имена и презимена и да ли су за претњу сазнали је ствар доказивања у кривичном поступку. Са оваквим правним схватањем суда, а полазећи са аспекта примене општих института кривичног материјалног права, међутим, не можемо се у потпуности сложити, иако је неспорно да за прихватање таквог („компромисног“) решења постоје конкретне потребе и велико криминално-политичко оправдање. Наиме, начелно је недопустиво да једно *par excellence* кривичноправно питање о усмерености претње добија чињеничноправну димензију, будући да се спорна кривичноправна питања никада не смеју решавати на терену доказивања (процесног права).

5. ПОСЛЕДИЦА КРИВИЧНОГ ДЕЛА

Према законском опису у нашем праву кривично дело угрожавања сигурности је последично кривично дело, те је довршено наступањем последице која се састоји у угрожавању сигурности пасивног субјекта, као важне компоненте слободе грађанина и његовог права да се осећа сигурним. И према становишту судске праксе, а који став је одавно преовлађујући у нашој теорији, последица кривичног дела јесте конкретно изражена као угрожена сигурност пасивног субјекта, која се манифестује у стварању осећања страха за живот или тело који је таквог интензитета да услед њега долази до осећаја личне несигурности, неспокојства и узнемирености. То значи да се последица одређује субјективно и да није потребно да је сигурност и објективно била угрожена. Тако, још у нашој старијој литератури није било спорно да овом инкриминацијом законодавац пружа заштиту личној сигурности у субјективном смислу.⁴² Дакле, наступање последице утврђује се искључиво са

на паради могло да буде и више стотина или хиљада људи, при чему јавни тужилац ниједног појединачног оштећеног није навео, што није ни могао да учини, јер ниједно од тих лица није ни поднело кривичну пријаву, па се поставља питање да ли је уопште неко сазнао за изјаву окривљеног и да ли се због ње осетио угроженим.

⁴² Тако и Д. Јаковљевић, 194.

аспекта пасивног субјекта,⁴³ при чему код тзв. „граничних случајева“ судови заузимају став да сам исказ оштећеног да се осећао угроженим није довољан за доношење осуђујуће пресуде, већ се такав исказ (у складу са слободним судијским уверењем) мора процењивати пре свега са аспекта претходних односа оштећеног и учиниоца, односно са аспекта свих других објективних и субјективних околности конкретног случаја, тако да су од значаја и време и место извршења кривичног дела (када и где је претња упућена), тон и емотивни набој којим је претња изречена, склоност окривљеног ка реализацији упућених претњи (ту би нпр. била кључна околност да ли је окривљени раније осуђиван за кривична дела са елементима насиља) и слично. Међутим, у нашој новијој литератури срећу се и мишљења да приликом процене да ли је последица дела наступила или не као критеријум треба узети један објективан параметар, те тако осећај личне угрожености конкретног пасивног субјекта процењивати са аспекта „обичног (просечног) човека“⁴⁴, што би свакако пружило већу правну сигурност у примени овог кривичног дела, те стога има и неко своје оправдање, али суштински није у складу са „духом“ саме инкриминације.

Као посебно важно намеће се и питање до које мере се као релевантан може узети у обзир субјективни моменат на страни оштећеног, односно психо-физичке карактеристике лица коме је претња упућена. Наиме, није спорно да једна иста претња, због различитих психолошких структура личности, неће изазвати исти осећај угрожености код две различите особе. Тако је могуће да претња која је по интензитету слабија, проузрокује тежу последицу (интензивнији осећај угрожености) само зато што је пасивни субјект осетљивији, и обрнуто. На ово, логично се надовезује и још једно спорно питање. Наиме, да би био подобан да схвати озбиљност упућене му претње, пасивни субјект мора да буде ментално здрава особа, па би наступање последице овог кривичног дела било искључено код деце, душевних болесника или лица са заосталим душевним развојем. То би надаље значило да пасивни субјект код овог кривичног дела не може да буде свако лице, већ само оно које има исправан „психолошки апарат“, односно које би, поједностављено речено, озбиљну квалификовану претњу могло озбиљно и да схвати. Пошто у кривичном праву иначе није уобичајено да постоје кривична дела код којих су као пасивни субјекти искључене одређене категорије лица (а посебно не ове „најрањивије“ категорије потенцијалних жртви), то се у нашој литератури срећу

⁴³ Исправно се стога у литератури наводи да је кривично дело угрожавања сигурности двоструко условљено субјективним критеријумом. Наиме, најпре се озбиљност претње процењује са аспекта пасивног субјекта, да би се потом, поново са аспекта пасивног субјекта, процењивало и наступање последице, односно да ли је озбиљна претња изазвала осећај личне несигурности. Вид. З. Стојановић (2013а), 14.

⁴⁴ Вид. Ј. Ћирић, 202.

мишљења да би и у овим случајевима постојало кривично дело угрожавања сигурности, будући да би се у сваком конкретном случају могло узети да се законски заступник односно старалац тих лица осетио угроженим за себи блиско лице.⁴⁵ Надаље, ако бисмо потпуно разрадили почетну хипотезу, то би значило да би питање постојања односно непостојања кривичног дела у сваком конкретном случају зависило и од низа других (на први поглед потпуно ирелевантних) околности – нпр. од старосног доба (логично је да ће се млађи људи и од озбиљних претњи осетити мање угроженим од старијих особа), пола (могло би се тврдити да су жене у мањој мери отпорне на претње од мушкараца, мада такво тврђење изискује претходну емпиријску проверу), општег здравственог стања, инвалидитета, трудноће и слично пасивног субјекта, чиме се у примену ове инкриминације уноси поприлична доза арбитрности и провизорности.

Управо због ових недоследности, а који недостаци нису пропусти који се редакцијском преформулацијом законског текста могу отклонити, већ су логична последица овако постављене законске инкриминације, у литератури се као *de lege ferenda* решење предлаже да кривично дело угрожавања сигурности уопште не садржи последицу (тј. да буде прописано као делатносно кривично дело), или да пак последица овог дела буде апстрактна опасност,⁴⁶ будући да таква легислативна решења већ познају неке европске државе и да је њихова примена дала значајне резултате у пракси. То заправо значи да би законодавац пошао од (необориве) претпоставке да озбиљна претња да ће се напасти на живот или тело пасивног субјекта код „обичног (просечног) човека“ увек ствара осећај личне несигурности, због чега би било довољно само доказати да је упућена претња била озбиљна (са објективног становишта) и ништа више од тога. Иако ово решење, и према нашем мишљењу, заслужује да буде предмет озбиљног разматрања законодавца приликом неке будуће законодавне реформе, треба истаћи да би се и у том случају проблеми могли јавити, али овога пута „у супротном смеру“, будући да би спорни могли бити случајеви у којима довршено кривично дело постоји, а да пасивни субјект нпр. уопште није сазнао за упућену претњу.

6. УМИШЉАЈ УЧИНИОЦА

Извршилац кривичног дела угрожавања сигурности може бити свако лице (*delictum communitum*), а субјективно обележје бића кривичног дела је умишљај учиниоца, тако да се ово кривично дело не може извршити из нехата.

⁴⁵ Наравно, тиме се у пракси могу превазићи спорна питања, али се суштински не решава изнет проблем који је чисто догматско-правног карактера.

⁴⁶ Тако, З. Стојановић (2013а), 14.

По природи ствари, најчешће ће се радити о директном умишљају, мада је замислива и ситуација да учинилац поступа са евентуалним умишљајем.⁴⁷ Умишљај учиниоца, поред осталих обележја, мора да обухвати и свест да се квалификованом претњом угрожава сигурност другог лица, односно свест о последици кривичног дела. Мотиви учиниоца нису кривичноправно релевантни и могу бити од утицаја само на плану одабира и одмеравања кривичне санкције која ће се изрећи учиниоцу.

7. ТЕЖИ ОБЛИК (чл. 138. ст. 2. Кривичног законика)

Да би постојао квалификовани облик кривичног дела угрожавања сигурности (ст. 2.) потребно је да алтернативно буде испуњена квалификаторна околност да је дело учињено према више лица, или да наступи једна од две теже последице – да је дело изазвало узнемиреност грађана или да је изазвало друге тешке последице.

Када је реч о квалификаторној околности која се огледа у томе да је угрожена сигурност више лица, под појмом више лица у смислу ове инкриминације подразумева се најмање два лица. Притом, довољно је да је претња непосредно упућена само једном лицу, ако су и остала лица (којима се посредно прети) за претњу сазнала преко тог (или неког другог) лица. Такође, лица којима се упућује претња не морају бити поименице одређена, али се мора јасно знати на која се то лица претња односи (нпр. претња упућена свим члановима једне породице). Теоријски посматрано, не може се радити о несразмерно великом броју пасивних субјеката (нпр. претња упућена свим станарима једног солитера), јер у том случају претња не би била остварљива, а тиме ни озбиљна,⁴⁸ али се у примени ове инкриминације то своди на чисто фактичко питање које суд мора да утврђује у сваком конкретном случају. Могуће је и да учинилац извесно зло ставља сам себи у изглед, а да су притом истовремено остварени и сви елементи бића овог квалификованог облика кривичног дела угрожавања сигурности (тзв. „претња камиказе“). Тако је, према нашем мишљењу, правилно другостепени суд нашао да претња окривљеног да ће извршити самоубиство бомбом у дворишту куће у којој живе оштећени, представља квалификовану претњу која чини обележје кривичног дела угрожавања сигурности из чл. 138. ст. 2. у вези са ст. 1. Кривичног

⁴⁷ Већина аутора стоји на становишту да се кривично дело угрожавања сигурности може извршити и са евентуалним умишљајем. Међутим, један мањи број аутора наводи да се ово кривично дело може извршити само са директним умишљајем као обликом виности, али без изнетих аргументованих разлога у прилог том ставу, вид. Наташа Мрвић-Петровић, *Кривично право – посебни део*, Београд 2011, 100.

⁴⁸ Вид. Љ. Лазаревић, 532.

законика, уз образложење да се оваква претња окривљеног не може сматрати искључиво жељом окривљеног да себи нанесе зло, а да притом друге не угрожава, будући да се стављањем у изглед самоповређивања бомбом на начин на који се угрожава живот или тело других лица, и тим лицима такође упућује претња тачно одређеним, квалификованим злом.⁴⁹

На овом месту ваља апострофирати и то да када је учињено више узастопних претњи да ће се напасти на живот или тело истог лица, по правилу, то је јединствена радња извршења кривичног дела, па неће постојати стицај дела. Међутим, када је учинилац са више одвојених радњи (које у просторно-временском смислу не представљају целину) претио већем броју лица (па макар се та лица и налазила у неком релевантном односу, нпр. чланови једне породице), неће постојати квалификовани облик овог кривичног дела, већ стицај онолико дела колики је број лица чија је сигурност угрожена. Дакле, да ли је реч о једном кривичном делу и то овом квалификованом облику (квалификаторна околност више лице), или пак о стицају два или више основних облика кривичног дела, процењиваће суд на основу свих расположивих параметара, с тим да у сваком случају конструкција продуженог кривичног дела није могућа, с обзиром на изричиту законску одредбу из чл. 61. ст. 2. Кривичног законика, којом је прописано да кривична дела управљена против личности могу чинити продужено кривично дело само ако су учињена према истом лицу.

У погледу теже последице која се огледа у узнемирености грађана, замисливе су ситуације када услед претње употребом општеопасног средства или општеопасног начина извршења, најчешће на јавном месту где је окупљен већи број грађана, учинилац претњом упућеном тачно одређеном пасивном субјекту, изазове и стрепњу, бојазан и узнемиреност код осталих присутних грађана. Дакле, овде треба имати у виду да код овог квалификованог облика кривичног дела претња нападом на живот или тело мора бити упућена само једном лицу (које се услед упућене претње мора и осетити угроженим за живот или тело), али на такав начин или под таквим околностима да је та претња „узгред“ изазвала и непријатан осећај узнемирености код других грађана. Притом, треба нагласити да је узнемиреност и квалитативно и квантитативно нижи степен неспокојства од угрожавања сигурности,⁵⁰ тако да се овде претпоставља да није дошло до угрожавања сигурности грађана (у том случају, радило би се о првом квалификованом облику овог кривичног дела, због чега изнето теоријско разграничење и нема неки већи практични значај). Такође, важно је нагласити и да се узнемиреност грађана (а грађане

⁴⁹ Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1 77/11 од 24. јануара 2011, *Билџен Апелационог суда у Крагујевцу* 1/2011.

⁵⁰ Вид. Н. Делић, 25.

треба схватити као скуп неодређених или одредивих, али никако тачно одређених лица)⁵¹ проценује према објективном критеријуму, а не према њиховом субјективном осећају узнемирености,⁵² што је још један од критеријума за разграничење ове теже последице од претходно наведене квалификаторне околности, с обзиром да је за угрожавање сигурности више лица нужно да се свако од тих лица субјективно осетило угроженом. Има аутора који истичу да је код узнемирености грађана, као квалификованог облика кривичног дела угрожавања сигурности, релевантна процена тих грађана да ли претња према пасивном субјекту може бити остварена или не,⁵³ а са којим ставом се не можемо сложити. Ово стога што да би уопште постојао и основни облик кривичног дела угрожавања сигурности, претња упућена пасивном субјекту мора бити озбиљна (што подразумева и то да је у конкретном случају остварљива), с тим што ће се озбиљност (и остварљивост) претње процењивати искључиво са аспекта лица коме је претња упућена. Другим речима, ако лице коме је претња упућена претњу није схватило озбиљно, уопште неће постојати кривично дело угрожавања сигурности, а ако нема основног облика нема ни квалификованог облика овог кривичног дела, па би у том случају било потпуно ирелевантно да ли је евентуално дошло до узнемирености грађана. Такође, из истих разлога, нисмо склони да прихватимо ни становиште да постојање или непостојање теже последице у виду узнемирености грађана треба процењивати са аспекта да ли постоји или не постоји могућност да ти грађани отклоне опасност од напада којим се прети пасивном субјекту.

Код трећег квалификованог облика кривичног дела законодавац је приликом његовог дефинисања у легислативном смислу користио генералну клаузулу, наводећи да је потребно да су наступиле друге тешке последице. Под тим се подразумева да је уз осећање угрожености код пасивног субјекта наступила још нека последица, при чему је нужно да се ради о „тешкој“ последици. Као примери тешких последица⁵⁴ (*exempli causa*) могу се навести већи здравствени (пре свега психички) проблеми лица коме се прети, његово дуже затварање у кућу, промена пребивалишта, напуштање посла или школовања односно одустанак од неких других редовних активности, или рецимо предузимање непотребних заштитних мера услед чега оштећени трпи материјалну штету. Полазећи од наведеног, иако је због своје потпуне

⁵¹ Аргументацију за супротно становиште, вид. З. Стојановић (2013а), 10. Наиме, аутор истиче да узнемиреност грађана постоји и онда када је та узнемиреност створена код једног тачно одређеног круга, односно групе лица, а као пример из наше судске праксе наводи случај где је услед упућене претње дошло до узнемирења целе породице.

⁵² Ово је логична последица чињенице да „узнемирене грађане“ може чинити и потпуно неодређен круг лица, односно да за примену ове инкриминације није нужно да та лица буду на било који начин ближе одредива.

⁵³ Упор. Н. Срзенић, А. Стајић, Љ. Лазаревић, 232.

⁵⁴ Вид. *ibid.*, 233.

неодређености школски пример за тзв. „каучук норму“ и одступање од принципа *lex certa*, предвиђање овог тежег облика кривичног дела од великог је практичног значаја за примену предметне инкриминације, с обзиром да се сложена питања наступања напред наведених или неких других тешких последица (наравно, под условом да постоји њихова узрочно-последична веза са упућеном претњом) никако не би могла решавати путем стицаја или путем неких других општих кривичноправних института.

Полазећи од наведеног, битно је нагласити и то да је у случају угрожавања сигурности више лица дело квалификовано посебном околношћу која мора бити обухваћена умишљајем учиниоца. У случају узнемирености грађана и наступања неке тешке последице кривично дело је квалификовано тежом последицом у односу на коју учинилац мора поступати из нехата (чл. 27. Кривичног законика), мада се у литератури може наћи и становиште да је узнемиреност грађана објективни услов инкриминације, који је тако потпуно изван кривице (и умишљаја и нехата) учиниоца.⁵⁵

8. НАЈТЕЖИ ОБЛИК (чл. 138. ст. 3. Кривичног законика)

Најтежи облик кривичног дела угрожавања сигурности (ст. 3.) уведен је изменама и допунама Кривичног законика из 2009. године, па је тако прописано да ће овај облик постојати уколико је основни облик кривичног дела учињен према председнику Републике, народном посланику, председнику Владе, члановима Владе, судији Уставног суда, судији, јавном тужиоцу и заменику јавног тужиоца и лицу које обавља послове од јавног значаја у области информисања у вези са пословима које обавља, да би законодавац Новелом Кривичног законика из 2012. године проширио круг лица која код овог облика кривичног дела могу имати својство пасивног субјекта и на адвокате и полицијске службенике. Дакле, у односу на сва набројана лица као квалификаторна околност јавља се својство пасивног субјекта, док се у односу на лица која обављају послове од јавног значаја у области информисања, као додатна квалификаторна околност прописује и врста послова које та лица обављају.⁵⁶

У нашој правној литератури претежно се критикује ово новоуведено законско решење и истиче да таквом кривичном делу није место у глави кривичних дела којима се штите основна права и слободе човека и грађанина,

⁵⁵ Тако, вид. Љ. Лазаревић, 532.

⁵⁶ Сматрамо да ово произлази и из језичког и из систематског тумачења одредбе чл. 138. ст. 3. Кривичног законика, међутим, има аутора који износе став да се овом инкриминацијом и адвокатима и полицијским службеницима кривичноправна заштита пружа само у вези са пословима које обављају. Вид. Ђ. Ђорђевић (2013), 78.

а не права државних функционера и новинара,⁵⁷ са којим ставом се у потпуности слажемо. Има и супротних схватања,⁵⁸ али су она у науци у мањини, док је општа јавност, анимирана пре свега од стране различитих струковних удружења, на линији одобравања тежег санкционисања у погледу поприлично широког круга лица из чл. 138. ст. 3. Кривичног законика. Притом се као аргументација наводи то да када је већ општеприхваћено да чак и основно људско право – право на живот, ужива неједнаку правну заштиту изражену кроз појачану кривичноправну заштиту одређених категорија лица, то је оправдано ширу заштиту неким категоријама лица пружити и када је у питању кривично дело угрожавања сигурности. Међутим, начелно се не можемо сложити са ставом да се изнети разлози могу односити и на инкриминацију из чл. 138. Кривичног законика, пре свега имајући у виду да се код овог кривичног дела кривичноправна заштита пружа осећају личне сигурности у субјективном смислу, која је садржана у личном осећању самог човека, што наравно не значи да смо против тога да различитим категоријама лица (носиоцима три гране власти, полицијским службеницима, али и другим лицима која обављају „послове од јавног значаја“, у смислу чл. 112. ст. 32. Кривичног законика) треба пружити ширу кривичноправну заштиту прописивањем квалификованих облика кривичних дела, али у ситуацијама када је њихова сигурност (исправније је рећи, безбедност) и објективно угрожена.

Такође, важно је напоменути и да је у неким случајевима заиста танка граница између инкриминисања вређања и изражавања непоштовања према носиоцима извршне, законодавне или судске власти (као вербалног политичког деликта) и упућивања претње којом се угрожава сигурност ових функционера. Уз то треба се и подсетити да је, према општим правилима, код квалификованог облика кривичног дела угрожавања сигурности из чл. 138. ст. 3. Кривичног законика кажњив покушај дела, па би се тако (ако мало симплификујемо ствари и пођемо од тога да је код овог кривичног дела могући свршени покушај) могло доћи до апсурдних ситуација – да учинилац одговара за претњу упућену неком високом државном функционеру, који за ту претњу уопште није сазнао, или који се услед упућене претње ни најмање није осетио угроженим. Такође, и начелно мислимо да није добро да се превише посеже за кривичноправном заштитом у сфери политике, јер се тиме иде у сусрет репресивним тежњама (лаичке) јавности, које су врло често засноване на заблудама и не одговарају реалном стању ствари. Зато смо становишта да је и ово једна од оних инкриминација којој је циљ да се у јавности створи утисак да се држава „стара“ о носиоцима политичких и правосудних функција и новинарима, пре него што је интенција законодавца

⁵⁷ За ширу аргументацију, вид. З. Стојановић (2013а), 11-12.

⁵⁸ Тако, вид. Ђ. Ђорђевић (2013), 77-92.

уистину била та да проблем угрожавања сигурности ових категорија лица (за која није спорно да у тешка времена обављају одговорне задатке), заиста и реши.

9. ОДНОС СА ДРУГИМ КРИВИЧНИМ ДЕЛИМА И ПРЕКРШАЈИМА

Када је у питању однос кривичног дела угрожавања сигурности са другим кривичним делима, најпре треба рећи да ако би претња била реализована нападом на живот или тело пасивног субјекта или њему блиског лица, кривично дело угрожавања сигурности било би конзумирано одговарајућим кривичним делом против живота или тела, односно кривичним делом из неке друге главе Кривичног законика, код ког живот и тело није примарни заштитни објект, али које подразумева да је предузет и напад на живот односно телесни интегритет (нпр. кривично дело насилничког понашања из чл. 344. ст. 2. Кривичног законика у погледу квалификаторне околности да је неком лицу нанесена лака телесна повреда).

Затим, могућа је и ситуација да кривично дело угрожавања сигурности, као опште дело, неће постојати из разлога што су у конкретном случају остварена сва обележја неког посебног дела, које ће имати предност по основу специјалитета (нпр. кривично дело насиља у породици из чл. 194. ст. 1. Кривичног законика, у ситуацији када се као једна од алтернативно прописаних радњи извршења овог кривичног дела јавља претња да ће се напасти на живот или тело, а као једна од алтернативно прописаних последица да је тиме дошло до угрожавања спокојства члана породице).

Када је реч о односу између кривичног дела угрожавања сигурности и кривичног дела угрожавања опасним оруђем при тучи и свађи из чл. 124. ст. 1. Кривичног законика, према већинском схватању наших аутора, ако су у конкретном случају остварена бића оба дела, неће постојати стицај (заправо, стицај је и овде само привидан), већ ће постојати само једно кривично дело, и то кривично дело угрожавања сигурности.⁵⁹ Ово стога што је у том случају машење оружја или опасног оруђа само начин изражавања претње (конклюдентном радњом) којом се угрожава сигурност пасивног субјекта, чему треба додати и то да је последица кривичног дела угрожавања опасним оруђем при тучи и свађи постављена као апстрактна опасност (а има и схватања да ово кривично дело не садржи последицу), док се код кривичног дела угрожавања сигурности захтева наступање последице у виду конкретног

---

⁵⁹ Упор. З. Стојановић (2012), 435 и Ђорђе Ђорђевић, „Вербални сукоби и угрожавање живота и телесног интегритета“, *Правни животи* 9/2011, 180.

угрожавања сигурности пасивног субјекта, а уз то реч је и о тежем делу према висини запрећене казне. Ово је чини се једини изузетак да ће кривично дело угрожавања сигурности, као кривично дело против слобода и права човека и грађанина, конзумирати неко дело против живота и тела.

У погледу односа између основних облика кривичног дела угрожавања сигурности и кривичног дела насилничког понашања из чл. 344. ст. 1. Кривичног законика, начелно ће постојати реалан стицај ових дела,⁶⁰ али се извесне дилеме могу јавити у погледу квалификованог облика кривичног дела угрожавања сигурности који подразумева да је дошло до узнемирења грађана и основног облика кривичног дела насилничког понашања, код ког је, између осталог, инкриминисано и грубо вређање или злостављање другог које је довело до значајнијег угрожавања спокојства грађана. У том случају треба узети да постоји само основни облик кривичног дела насилничког понашања, и то по основу специјалитета, јер ако пођемо од тога да је радња извршења иста (квалификована претња), код кривичног дела насилничког понашања интензивније је изражена (даља) последица дела (не тражи се да је дошло само до узнемирености грађана, већ до значајнијег угрожавања њиховог спокојства), док су прописани посебни максимуми код ових облика кривичних дела исти.

Занимљиво је и питање односа кривичног дела угрожавања сигурности са кривичним делом увреде из чл. 170. Кривичног законика. Иако је реч о потпуно другачијим радњама извршења (заједничко им је једино то да се најчешће изражавају вербално), према доминантном схватању наше судске праксе, у ситуацији када су испуњена законска обележја оба ова кривична дела, постојаће само кривично дело угрожавања сигурности.⁶¹ Као догматски проблем с тим у вези, отвара се питање да ли је ту реч о својеврсној

⁶⁰ Мада и ту, без обзира на различит законски опис радњи извршења и последица ових кривичних дела, имајући у виду околности случаја, треба водити рачуна да се учинилац (неоправдано) не изложи двоструком кривичном прогону за кривична дела која суштински проистичу из истог животног догађаја.

⁶¹ За другачији став, где је суд нашао да је у конкретном случају извршено кривично дело лаке телесне повреде (чл. 121. Кривичног законика) у стицају са кривичним делом увреде (чл. 170. Кривичног законика) и кривичним делом угрожавања сигурности (чл. 138. Кривичног законика), вид. Н. Делић, 27. Поред већ изнетог става у вези са кривичним делом увреде (а који став је последица и чињенице да се кривично дело угрожавања сигурности сада гони од стране надлежног јавног тужиоца, док се кривично дело увреде гони по приватној тужби, па оштећени најчешће након официјелног покретања кривичног поступка нису заинтересовани да против учиниоца „додатно“ поднесе и приватну тужбу), не улазећи у конкретна чињеничноправна питања овог примера из судске праксе, мишљења смо да се начелно не може прихвати ни то да је могући стицај кривичног дела угрожавања сигурности и кривичног дела лаке телесне повреде, с обзиром да у случају када је реализован напад на живот или тело пасивног субјекта, сама претња представља претходни стадијум за извршење тог кривичних дела, па не постоји криминално-политичко оправдање за њеним посебним

консумпцији (у једном ширем смислу, с обзиром да се не може тврдити да биће кривичног дела угрожавања сигурности редовно у потпуности обухвата биће кривичног дела увреде), или пак увреду можемо посматрати као претходни стадијум у извршењу кривичног дела угрожавања сигурности, односно као некажњиву припремну радњу.

На овом месту треба указати и на још једно спорно питање које се појавило у судској пракси. Наиме, угрожавање сигурности је квалификаторна околност код кривичног дела изазивања националне, расне и верске мржње и нетрпељивости из чл. 317. ст. 2. Кривичног законика, па је тако, према нашем мишљењу, правилно другог степени суд нашао да се поводом истог догађаја против окривљеног не могу паралелно водити два кривична поступка – један због кривичног дела угрожавања сигурности из ст. 1. и други због кривичног дела изазивања националне, расне и верске мржње и нетрпељивости из ст. 1., а оба зато што је оштећеној упутио речи „Од сада ће да раде бомбе, тако да ни циганско куче неће да ти остане у авлији“, имајући у виду да је законодавац код кривичног дела изазивања националне, расне и верске мржње и нетрпељивости у ст. 2. прописао квалификаторну околности која се састоји управо у угрожавању сигурности пасивног субјекта.⁶²

У нашој литератури се најчешће, а о чему је већ било речи у уводним излагањима, расправља „вечно“ питање односа овог кривичног дела и кривичног дела принуде из чл. 135. ст. 1. Кривичног законика, које са становишта теорије и јесте најзначајније, с обзиром да је реч о кривичним делима са истим заштитним објектом, мада ће се у пракси много чешће јавити нека од напред изложених дилеми. За разлику од кривичног дела принуде, код кривичног дела угрожавања сигурности сама претња представља радњу извршења, те није потребно да буде предузета никаква друга радња, нити од стране учиниоца, нити од стране лица коме је претња упућена. Наиме, код кривичног дела принуде претња се употребљава ради навођења неког на извесно чињење, нечињење или трпљење, док код кривичног дела угрожавања сигурности претња нема за циљ да се њоме утиче на понашање пасивног субјекта, већ искључиво да се код њега изазове осећај личне угрожености по властити (или блиског лица) живот или тело. Дело ће стога постојати без обзира на то из којих разлога се прети и шта се тиме жели постићи.⁶³ Дакле, кључна разлика између ових кривичних дела није у самој радњи извршења, већ у усмерености („управљености“) претње. Имајући у виду такав однос

санкционисањем. Ово чак и у ситуацији када је учинилац пасивном субјекту претно убиством, а потом му нанео „само“ лаку телесну повреду.

⁶² Решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж1 4561/10 од 17. септембра 2010, *Билтен Апелационог суда у Крагујевцу* 2/2011.

⁶³ Тако и у старијој литератури, вид. Јанко Таховић, *Коментар Кривичног законика*, Београд 1962, 292.

и међу ова два кривична дела, у случају да су остварена бића оба дела, увек ће се радити о (привидном) идеалном стицају, где ће предност по основу специјалитета имати кривично дело принуде.

Надаље, кривично дело угрожавања сигурности имало је велике сличности и са прекршајем из чл. 6. ст. 2. раније важећег Закона о јавном реду и миру⁶⁴. То је посебно било интересантно ако се има у виду да кривично дело угрожавања сигурности не спада у групу кривичних дела против јавног реда и мира, па је исправније рећи да је у конкретном случају било речи о приближно истој радњи извршења,⁶⁵ али да је последица на заштитном објекту (пошто је у ужем смислу и последица била иста – осећај угрожености пасивног субјекта) код ових облика неправда ипак била потпуно различита. Стога, у случају када је остварена последица кривичног дела угрожавања сигурности, односно када је наступио осећај неспокојства и угрожености пасивног субјекта (у смислу негирања слобода и права њега као човека и грађанина), узимало се да постоји само кривично дело, односно да је искључена могућности кажњавања учиниоца и за истородан прекршај. У новом Закону о јавном реду и миру⁶⁶ више не постоји овај прекршај, па је ово теоријско разграничење постало беспредметно.

Ово су само нека од општих разматрања аутора која у одређеној мери могу помоћи судској пракси у примени кривичног дела угрожавања сигурности. Наиме, када је у питању сложена материја разграничења привидног од реалног стицаја (па и у погледу ове инкриминације), постављена теоријска правила никада не могу дати потпуне и довољно јасне одговоре у сваком конкретном случају, због чега унапред морамо бити свесни њихових ограничених домета. Ми се начелно залажемо за што ширу употребу (привидног) идеалног стицаја у спорним случајевима и истичемо да ту треба имати у виду и шире питање криминално-политичке оправданости заснивања одговорности учиниоца за већи број кривичних дела (или кривичног дела и прекршаја) која се делимично „поклапају“ (подударају), уколико она проистичу из истог животног догађаја, чиме се суштински повређује начело *ne bis in idem* (схваћено у ширем, материјалноправном смислу), а које начело данас неспорно јесте једно од темељних принципа савремених кривичних процедура и досегнути европски стандард.⁶⁷

⁶⁴ Закон о јавном реду и миру, *Службени гласник РС* бр. 51/92, 53/93, 67/93, 48/94, 101/05 – др. закон и 85/05 – др. закон.

⁶⁵ Ово није био изолован случај у нашем правном систему да се радња извршења неког прекршаја у битноме (или у потпуности) подударала са радњом извршења неког кривичног дела, а што је последица несистемског приступа законодавне власти при доношењу прописа.

⁶⁶ Закон о јавном реду и миру, *Службени гласник РС* бр. 6/16.

⁶⁷ С тим у вези, вид. одлуку Уставног суда Уж 1285/12 од 26. марта 2014, *Службени гласник РС* бр. 45/14, у којој су разрађени критеријуми Европског суда за људска права у погледу примене принципа *ne bis in idem* у ситуацији када се против окривљеног води кривични

10. УМЕСТО ЗАКЉУЧКА

На самом крају, ваљало би укратко резимирати све напред наведено у погледу законских обележја кривичног дела угрожавања сигурности и питања која су се у вези његове примене искристалисала као спорна у нашој судској пракси. Тако, најпре треба рећи да се сама инкриминација из чл. 138. Кривичног законика може посматрати у контексту спречавања тежих кривичних дела, кроз остваривање ефеката на плану позитивне генералне превенције, али под условом да се тиме не нарушава принцип кривичноправног реаговања као последњег средства заштите (*ultima ratio*). Тај услов је сасвим сигурно задовољен у погледу основног и у највећој мери у погледу тежег облика овог кривичног дела, будући да од алтернативно прописаних, квалификаторне околности – да је дело учињено према више лица и тежих последица – да је дело изазвало узнемиреност грађана или да је изазвало друге тешке последице, са аспекта начела законитости (и то његовог сегмента *lex certa*) могу бити проблематичне једино „тешке последице“. Међутим, становишта смо да прописивање најтежег облика кривичног дела угрожавања сигурности нема никакво, ни јасно криминално-политичко, а још мање догматско-правно оправдање, па се таквом инкриминацијом превасходно иде у сусрет репресивним тежњама јавности, уз свесно негирање темељних кривичноправних принципа. Стога би ваљало размислити о његовом потпуном брисању из законског текста у некој наредној законодавној реформи. Надаље, битно је изнети и запажање аутора да је највиша судска инстанца у нашој земљи приликом решавања спорних питања у погледу примене кривичног дела угрожавања сигурности, а о којима је у овом раду било више речи, нека *par excellence* кривичноправна питања решавала на терену доказивања (процесног права), док је друга пак решавала „од случаја до случаја“, без формулисања одређених параметара који би били орјентир за будуће поступање нижестепених судова. Зато је циљ овог рада, између осталог, био и тај да се укаже како на оне „добре“, тако и на оне „рђаве“ примере одлука (и правних схватања) судова у Републици Србији. Последње, али не и мање важно, је да се рад „дотакао“ и сложеног питања односа кривичног дела угрожавања сигурности са другим кривичним делима (и прекршајима), при чему су изнети и неки критеријуми за лакше разликовање идеалног од реалног стицаја, уз залагање аутора за што ширу употребу (привидног) идеалног стицаја у спорним случајевима, чиме се суштински штити начело *ne bis in idem* и јачају постулати правне државе.

поступак, а против њега је претходно већ окончан прекршајни поступак (односно поступак за неко друго казнено дело).

Svetlana S. Mijović, Ph. D. Student
University of Belgrade
Faculty of Law Belgrade
svetlanamijovic1987@gmail.com

Criminal Offense of Endangering Personal Security and Constituent Elements (Article 138. of the Criminal Code)

Abstract: *This paper considers the constituent elements of the criminal offense of endangering personal security under Article 138. of the Criminal Code. Although, this criminal case has existed for many years in our criminal legislation, certain dilemmas when it comes to its elements are still present, both in theory and jurisprudence. Therefore, special attention is dedicated to the subject of execution and the consequence of this criminal offense, as well as its subjective element.*

The author's views on these listed important elements of the criminal offense of endangering personal security are presented by pointing out current dilemmas that appear in their use, therefore a few typical court decisions are chosen and analyzed, mainly those that vary from the accepted practice, after which appropriate conclusions and suggestions de lege ferenda are given. The author's attitude towards qualified forms (difficult one and the most severe form) of this criminal offense, whereby the accent is put on the criteria for demarcation of legal circumstances and the issue of feasibility of providing enhanced criminal protection to persons who administer political and judicial duty, and businesses in the field of public information.

Finally, when it comes to the relationship between criminal offense of endangering personal security and its related criminal offenses, the focus of the author's interest are complex issues of distinction between the ideal and real concurrence, as well as broader question of criminal political justification of establishing offender's responsibility for multiple offenses if they emerge from the same life event.

Keywords: *endangering personal security, threat, feeling of insecurity, jurisprudence, legislative reform.*

Датум пријема рада: 05.05.2017.